

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра географії та природознавства

Проректор

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Шарин С.В.
25.11. 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В 72 Географія міст України і світу
(шифр і назва навчальної дисципліни)

ОП «Географія»

спеціальність 106 «Географія»

10 «Природничі науки»

(галузь знань)

Факультет природничих наук

(назва факультету)

Івано-Франківськ – 2020 рік

Робоча програма Географія міст України і світу для студентів спеціальності 106 «Географія», галузь знань 10 «Природничі науки». „15” вересня 2020 р. – 22 с.

Розробники:

Закутинська Ірина Іванівна, доцент кафедри географії і природознавства, кандидат географічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії та природознавства

Протокол від “15” вересня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри географії та природознавства _____ (Атаманюк Я.Д.)
(підпис)

“15” вересня 2020 р.

Схвалено науково-методичною радою факультету природничих наук.

Протокол від “23” вересня 2020 р. № 1

“23” вересня 2020 р.

Голова _____ (Атаманюк Я.Д.)
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 10 Природничі науки (шифр і назва)	Дисципліни вільного вибору студента	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: <u>106 Географія</u> Освітня програма: <u>географія</u>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання Реферат-доповідь на актуальну тему курсу (на вибір викладача)		4-й	-
Загальна кількість годин – 180		Семестр	
		7-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		24 год.	-
		Практичні, семінарські	
		36 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
120 год.	-		
Індивідуальні завдання: __ год.			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 1:2

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни. Навчальна дисципліна «Географія міст України і світу» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 106 Географія. Дана дисципліна включає аналіз історико-географічних, політичних, соціальних, економіко-географічних, проектувальних та інших аспектів розвитку міст і міських систем. Мета – розгляд просторової еволюції й особливостей прояву урбанізації в різних регіонах, формування у студентів їхнього сприйняття як особливих географічних об'єктів і процесів у країнах різного типу, а також розуміння тенденцій розвитку суспільства в сучасному високоурбанізованому середовищі. Досягнення цієї мети сприятиме підготовці фахівців географічних та інших спеціальностей для дослідницької та практичної роботи з проблем розвитку міст та їхніх мереж.

Завданнями дисципліни є:

- 1) розкрити історико-географічні, соціальні, політичні, економіко-географічні, містобудівні та інші аспекти розвитку міст і міських систем у країнах різного типу;
- 2) проаналізувати процеси урбанізації, що набули глобального характеру в сучасному світі, їх розвиток та просторові закономірності через розгляд основних етапів еволюції міських систем (місто – міська агломерація – урбанізований район – урбанізована зона – мегалополіс);
- 3) виявити сучасні урбаністичні тенденції у світі та Україні; розглянути концепції формування «міст майбутнього» (green-city, smart-city, creative-city, inclusive-city тощо);
- 4) провести класифікацію і типологію міст та міських систем за різними підходами;
- 5) визначити роль та значення міст у міжнародних відносинах, розселенні населення і територіальній організації господарства;

б) розкрити вплив глобалізації на урбанізаційні процеси, розглянути глобальні міста у цьому контексті, а також питання конкурентоспроможності міст у сучасному високоурбанізованому світі.

Компетентності:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.
- Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

Дотримання етичних принципів як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого впливу досягнень з географічних наук на соціальну сферу; здатність цінувати різноманіття та мультикультурність.

Результати навчання:

- Пояснювати особливості організації географічного простору.
- Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.
- Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.
- Оцінювати роль України в світі, знати і пояснювати особливості просторової організації природи, населення і господарства України.
- Застосовувати знання теоретичних і методологічних основ географічних наук для моніторингу і оцінки природних умов, порівняльно-географічного аналізу розвитку економіки, населення, соціальної сфери держав світу та України.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретико-методологічні основи формування географії міст.

Панівні концепції сутності міст в різних наукових школах. Провідні теоретичні положення географії міст, понятійно-термінологічний апарат. Розвиток наукових знань з географії міст. Методи наукових досліджень міських поселень та їх систем.

Тема 2. Місто як провідна форма розселення населення

Міські утворення. Еволюція в часі. Ієрархія, функції та структура міст. Феномен урбанізації: фактори та особливості. Міські системи розселення: становлення та структура. Регіональні системи міських поселень.

Тема 3. Економіка міст та розвиток ринкових відносин. Економічна база міст та економічна ефективність розвитку виробництва. Система зайнятості та міський ринок праці. Промислове виробництво міст та його економічна ефективність. Транспортна інфраструктура міст. Конкурентоздатність міських поселень.

Тема 4. Районне і міське планування. Міська політика та районне і міське планування. Земельна рента міських поселень її суспільно-географічне значення. Територіальна організація міст.

Тема 5. Глобальні міста і розвиток над міських розселенських утворень світу. Глобальні міста: теорія і сучасний стан. Глобальна система міст. Проблеми і перспективи розвитку глобальних міст.

Тема 6. Основи міської політики. Міжнародний досвід здійснення міської політики. Європейський контекст. Концепція сталого (збалансованого) міського розвитку. Планування соціально-економічного та просторового розвитку міст в Україні. Стратегічне планування міського розвитку.

Тема 7. Місто як культурний феномен. Поняття культура. Головні критерії типології культур. Відмінності між міською і сільською культурою. Поняття архітектурного стилю. Романський, готичний стиль, ренесанс, барокко, класицизм, ампір. Течії модернізму – авангардизм, конструктивізм, функціоналізм, футуризм, кубізм, експресіонізм.

Тема 8. Занепадаючі міста світу. Сутність явища міського занепаду, деградації міста. Фізичний занепад та занепад духовно-культурної сфери міського суспільства. Деурбанізація і контурбанізація. Причини занепаду: економічні, екологічні, демографічні. Депопуляція у європейських містах, її наслідки. Аналіз причин занепаду Детройта, Нового Орлеану тощо. Техногенні катастрофи: приклад Чорнобиля.

Тема 9. Урбанізація як глобальний соціально-економічний процес. Просторові закономірності урбанізації. Передумови урбанізації. Фази сучасної урбанізації.

Тема 10. Сучасні урбаністичні тенденції в світі. Формування «міст майбутнього» (green-city, smart-city, creative-city тощо). Світові міста (global-city)

Тема 11. Розселення. Мережі та системи розселення. Системи розселення в Україні. Види і форми розселення. Агломерації, конурбації, мегаполіси. Агломерації в Україні.

Тема 12. Приміська зона. Основні функції. Функціональне зонування. Транспортне обслуговування.

Тема 14. Система громадських центрів. Загальноміський центр. Спеціалізовані міські центри. Просторові моделі.

Тема 15. Сельбищна територія. Загальні визначення. Структурні елементи розпланування. Система громадського обслуговування. Житлова забудова.

Тема 16. Транспортна система. Міська транспортна система. Класифікація міських вулиць, доріг і площ.

Тема 17. Міський ландшафт і краєвид. Загальні визначення. Природний простір і ландшафтні райони. Паркові території. Міський краєвид.

Тема 18. Методологія просторового планування. Стратегія розвитку, процеси планування. Сталий та екологічний розвиток. Маркетинг міського середовища. Моделювання розміщення громадських центрів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		П	Лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Місто в сучасному світі						
Тема 1. Теоретико-методологічні основи формування географії міст.	10	2	2			6
Тема 2. Місто як провідна форма розселення населення	10	2	2			6
Тема 3. Економіка міст та розвиток ринкових відносин	12	2	2			8
Тема 4. Районне і міське планування.	10	2	2			6
Тема 5. Глобальні міста і розвиток над міських розселенських утворень світу.	10	2	2			6
Тема 6. Основи міської політики	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 1	64	12	12			40
Змістовий модуль 2. Урбанізація як глобальний феномен сучасного світу						
Тема 7. Місто як культурний феномен.	14	2	2			10
Тема 8. Занепадаючі міста світу	10	2	2			6
Тема 9. Урбанізація як глобальний соціально-економічний процес.	8	2	2			4
Тема 10. Сучасні урбаністичні тенденції в світі.	8	2	2			4
Тема 11. Розселення.	10	2	2			6
Тема 12. Приміська зона.	8	2	2			4
Тема 13. Система громадських центрів.	6		2			4
Тема 14. Система громадських центрів.	12		2			10

Тема 15. Сельбищна територія	12		2		10
Тема 16. Транспортна система.	8		2		6
Тема 17. Міський ландшафт і краєвид.	10		2		8
Тема 18. Методологія просторового планування.	10		2		8
Разом за змістовим модулем 2	116	12	24		80
Усього годин за 7 семестр	180	24	36		120

5. Зміст лекційного матеріалу

№ з/п	Назва теми лекції	Зміст лекції
1.	Теоретико-методологічні основи формування географії міст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Панівні концепції сутності міст в різних наукових школах. 2. Провідні теоретичні положення географії міст, понятійно-термінологічний апарат. 3. Розвиток наукових знань з географії міст. 4. Методи наукових досліджень міських поселень та їх систем.
2.	Місто як провідна форма розселення населення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «місто» та основні проблеми його визначення. 2. Міста як складні комплекси дослідження. 3. Основні підходи різних наукових дисциплін до вивчення міст. 4. Місто як об'єкт дослідження географії. Філософія міста. 5. Економічні концепції. 6. Місто як об'єкт дослідження соціології. 7. Міська антропологія. 8. Архітектура і містобудування. 9. Місто як інтегральний об'єкт дослідження в суспільній географії. 10. Критерії виділення міст. 11. Підходи до виділення міст. 12. Базові характеристики, ознаки й фактори формування міст.
3.	Економіка міст та розвиток ринкових відносин.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна база міст та економічна ефективність розвитку виробництва. 2. Система зайнятості та міський ринок праці. Промислове виробництво міст та його економічна ефективність. 3. Транспортна інфраструктура міст. 4. Конкурентоздатність міських поселень.

4.	Районне і міське планування.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Міська політика та районне і міське планування. 2. Земельна рента міських поселень її суспільно-географічне значення. 3. Територіальна організація міст.
5.	Глобальні міста і розвиток над міських розселенських утворень світу.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Глобальні міста: теорія і сучасний стан. Глобальна система міст. 2. Проблеми і перспективи розвитку глобальних міст.
6.	Основи міської політики.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародний досвід здійснення міської політики. Європейський контекст. 2. Концепція сталого (збалансованого) міського розвитку. 3. Планування соціально-економічного та просторового розвитку міст в Україні. 4. Стратегічне планування міського розвитку.
7.	Місто як культурний феномен	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття культура. 2. Головні критерії типології культур. 3. Відмінності між міською і сільською культурою. 4. Поняття архітектурного стилю. 5. Романський, готичний стиль, ренесанс, барокко, класицизм, ампір. 6. Течії модернізму – авангардизм, конструктивізм, функціоналізм, футуризм, кубізм, експресіонізм.
8.	Занепадаючі міста світу.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність явища міського занепаду, деградації міста. 2. Фізичний занепад та занепад духовно-культурної сфери міського суспільства. 3. Деурбанізація і контрурбанізація. 4. Причини занепаду: економічні, екологічні, демографічні. 5. Депопуляція у європейських містах, її наслідки. 6. Аналіз причин занепаду Детройта, Нового Орлеану тощо. 7. Техногенні катастрофи: приклад Чорнобиля.
9.	Урбанізація як глобальний соціально-економічний процес.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Просторові закономірності урбанізації. 2. Передумови урбанізації. 3. Фази сучасної урбанізації.

10.	Сучасні урбаністичні тенденції в світі.	1.Формування «міст майбутнього» (green-city, smart-city, creative-city тощо). 2.Світові міста (global-city)
11.	Розселення.	1.Мережі та системи розселення. 2.Системи розселення в Україні. 3.Види і форми розселення. 4.Агломерації, конурбації, мегаполіси. 5. Агломерації в Україні.
12.	Приміська зона.	1.Основні функції. 2.Функціональне зонування. 3.Транспортне обслуговування.
13.	Система громадських центрів.	1.Загальноміський центр. 2.Спеціалізовані міські центри. 3.Просторові моделі.
14.	Система громадських центрів.	1.Загальноміський центр. 2.Спеціалізовані міські центри. 3.Просторові моделі.
15.	Сельбищна територія.	1.Загальні визначення. 2.Структурні елементи розпланування. 3.Система громадського обслуговування. 4.Житлова забудова.
16.	Транспортна система..	1.Міська транспортна система. 2.Класифікація міських вулиць, доріг і площ
17.	Міський ландшафт і краєвид.	1.Загальні визначення . 2.Природний простір і ландшафтні райони. Паркові території. 3.Міський краєвид.
18.	Методологія просторового планування.	1.Стратегія розвитку, процеси планування. 2. Сталій та екологічний розвиток. 3.Маркетинг міського середовища. 4.Моделювання розміщення громадських центрів.

Денна форма навчання

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Геоурбаністика як наука	4
2	Розвиток географії міст і геоурбаністики	2
3	Місто як об'єкт дослідження геоурбаністики	2
4	Основні історичні етапи розвитку міст	4
5	Економіко-географічне положення як визначальне поняття геоурбаністики	2

6	Класифікація і типологія міст	2
7	Місто як система	2
8	Просторова структура та функціональне зонування міст	2
9.	Урбанізація як глобальний соціально-економічний процес.	2
10	Просторові закономірності урбанізації	2
11	Сучасні урбаністичні тенденції в світі.	2
12	Формування «міст майбутнього»	2
13.	Світові міста (global-city)	2
14.	Місто в розселенні населення та територіальній організації господарства.	2
15.	Міські системи (міські агломерації, урбанізовані райони, урбанізовані зони, мегалополіси)	2
16.	Урбанізаційні процеси та міста України	2

Денна форма навчання

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Місто в сучасному світі		
1.	Історія географічного дослідження міст.	6
2.	Зародження географії міст	6
3.	Розвиток географії міст і геоурбаністики.	8
4.	Сучасні дослідження з геоурбаністики у Франції, США, Англії, Швеції та інших країнах (Жорж, Боже-Гарньє, Готтман, Ульман, Гарріс, Беррі, Мерфі, Александерсон, Хагерстранда та ін.).	6
5.	Започаткування української школи геоурбаністичних досліджень	6
6.	Сучасна українська геоурбаністика.	8
Змістовий модуль 2. Урбанізація як глобальний феномен сучасного світу.		
7.	Індустріалізація і зростання міст	10
8.	Урбанізація в вузькому (як зростання частки міського населення) і в широкому (як багатогранний глобальний соціально-економічний процес) сенсах слова	6
9.	Феномен урбанізації.	4
10.	Процеси субурбанізації, гіперурбанізації, рурбанізації, джентрифікації, контрурбанізації, маятникових міграцій.	4
11.	Розширення територій міської забудови	6
12.	Формування агломерацій та мега(ло)полісів.	4

13.	Руралізація міст	4
14.	Визначальні риси міського способу життя	10
15.	Глобальність урбанізаційних процесів.	10
16.	Показники урбанізації та урбанізованості території.	6
17.	Поняття урбанізованого розселення.	8
18.	Географічна панорама міст світу.	8

9. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання

Екзамен (8 семестр)

Поточне тестування та контроль самостійної роботи				Сума
Тестове опитування за лекційним матеріалом	Оцінки за усні відповіді	Індивідуальне науково-дослідне завдання	Екзамен	
30	10	10	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D		
50 – 59	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	

0-25	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	---	---

10. Рекомендована література

1 Основна література:

1. Алфьоров М. А. Урбанізаційні процеси в Україні в 1945-1991 рр. : монографія / М. А. Алфьоров. – Донецьк, 2012. – 552 с.
2. Берданова О. В. Планування соціально-економічного розвитку міста : монографія / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк [та ін.]; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К., 2011. – 160 с.
3. Большаков А. Г. Основы градостроительства и районной планировки : учеб. для вузов / А. Г. Большаков. – Иркутск : Изд-во ИрГТУ, 2004. – 216 с.
4. Глазычев В. Урбанистика [Електронний ресурс] / В. Глазычев. – М., 2008. – 220 с. – Режим доступу : <http://www.glazychev.ru/books/urbanistika/urbanistika.htm>
5. Дронова О. Л. Геоурбаністика : навч. посібник / О. Л. Дронова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – 419 с.
6. Кузнецов С. Г. Територіальне планування і розвиток міст / С. Г. Кузнецов, І. І. Ананян, Л. М. Богак. – Донецьк : Норд-Прес, 2008. – 335 с.
7. Лаппо Г. М. География городов : учеб. пособие для геогр. факультетов вузов / Г. М. Лаппо. – М. : Гуманитар. изд. Центр «Владос», 1997. – 479 с.
8. Перцик Е. Н. Геоурбанистика : учебник для академического бакалавриата / Е. Н. Перцик. – 2-е изд., стер. – М. : Издательство Юрайт, 2016. – 435 с.
9. Перцик Е. Н. Города мира. География мировой урбанизации : учеб. пособие / Е. Н. Перцик. – М. : «Международные отношения», 1999. – 384 с.
10. Пивоваров Ю. Л. Основы геоурбанистики : урбанизация и городские агломерации : учеб пособие / Ю. Л. Пивоваров. – М. : Гуманитар. изд. центр «Владос», 1999. – 231 с.
11. Проблемы урбанизации на рубеже веков / Отв. ред. А. Г. Махрова. – Смоленск : Ойкумена, 2002. – 344 с.
12. Соболева Н. П. Геоурбанистика : учеб. пособие / Н. П. Соболева, Ю. Л. Замятина, Н. В. Барановская, Л. В. Жорняк; Томский политехнический университет. – Томск : Изд-во Томского политехнического университета, 2012. – 301 с.
13. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : колективна монографія / За ред. К. Мезенцева, О. Олійника, Н. Мезенцевої. – К. : Видавництво «Фенікс», 2017. – 438 с.
14. Функции городов и их влияние на пространство : монография [Електронний ресурс] / Под ред. Л. Г. Руденко. – К. : Феникс, 2015. – 292 с. – Режим доступу : <http://gisgeo.org/assets/files/City-functions.pdf>

Допоміжна література:

1. Боже-Гарнье Ж. Очерки по географии городов / Ж. Боже-Гарнье, Ж. Шабо. – М., 1967. – 424 с.
2. Бойко-Бойчук О. В. Стратегії розвитку міст України / О. В. Бойко-Бойчук. – К., 2002. – 156 с.
3. Гладкий О. В. Наукові основи суспільно-географічних досліджень промислових агломерацій : монографія / О. В. Гладкий; за ред. С. І. Іщука. – К., 2008. – 360 с.
4. Глобальный город: теория и реальность / Под ред. Н. А. Слуки. – М. : Аванглион, 2007. – 243 с.

5. Город в контексте глобальных процессов / Под ред. И. И. Абылгазиева, И. В. Ильина, Н. А. Слуки. – М., 2011. – 448 с.
6. Город и городские агломерации в региональном развитии : сб. науч. ст. – М. : Ин-т географии РАН, 2003. – 330 с.
7. Декларація про міста й інші населені пункти в новому тисячолітті (Резолюція S-25/2 спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН від 9 червня 2001 р.) [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/decl_habitat.shtml
8. Денисенко О. О. Процеси метрополізації : світогосподарський аспект / О. О. Денисенко. – К., 2012. – 193 с.
9. Доповідь ООН «Перспективи світової урбанізації перегляду 2011 року» [Електронний ресурс] / United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2012) // World Urbanization Prospects: The 2011 Revision. – Режим доступу : <http://esa.un.org/unup>
10. Доценко А. І. Територіальна організація розселення (теорія та практика) / А. І. Доценко. – К., 2010. – 536 с.
11. Знаменитые столицы и города мира : справочник / В. В. Лисюченко; сост. В. Б. Гарин. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2000. – 510 с.
12. Європейська Хартія міст II (Маніфест нової урбаністики) (Страсбург, 2008). [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1293215&Site=CM>
13. Изменения городского пространства в Украине / Л. Г. Руденко, Е. Л. Дронова, А. М. Кирюхин [та ін.]; под ред. Л. Г. Руденко. – К. : Реферат, 2013. – 160 с.
14. Івченко А. Міста України : довідник / А. Івченко. – К. : Картографія, 1999. – 141 с.
15. Ковтун В. В. Города Украины : экономико-географический справочник / В. В. Ковтун, А. В. Степаненко. – К., 1990. – 279 с.
16. Куйбіда В. С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід / В. С. Куйбіда, Ю. М. Білоконь. – К., 2009. – 108 с.
17. Лейпцизька хартія про сталий розвиток Європейських міст (2007) [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.rfsustainablecities.eu/IMG/pdf/leipzig_charta_ru_2__cle65c185.pdf.
18. Метрополізаційні процеси в регіоні: концептуальні підходи та прикладні аспекти просторового аналізу : науково-аналітична доповідь [Електронний ресурс] / НАН України. Інститут регіональних досліджень; наук. ред. М. І. Мельник. – Львів, 2014. – 65 с. – Режим доступу : http://ird.gov.ua/vid_3/vid3_2014_m1_Metro.pdf
19. Наукові засади розробки стратегії сталого розвитку України : монографія / ІПРЕЕД НАН України, ІГ НАН України, ІПРЕ НАН України. – Одеса, 2012. – 714 с.
20. Підгрушний Г. П. Формування системи полюсів зростання в Україні як передумова її переходу до моделі поліцентричного просторового розвитку [Електронний ресурс] / Г. П. Підгрушний // Український географічний журнал. – 2017. – № 1. – С. 48-54. – Режим доступу : <http://ukrgeojournal.org.ua/uk/node/552>
21. Пятьдесят пять лучших городов для жизни в Украине // Еженедельник «Фокус»; под ред. М. Гладкий – К., 2011. – № 23 (235). – С. 28-41.
22. Салій І. М. Урбанізація в Україні: соціальні та управлінські аспекти / І. М. Салій. – К. : Наук. думка, 2005. – 301 с.
23. Соснова Н. С. Трансформація міського середовища як відображення економічних і суспільних процесів у найбільших містах України / Н. С. Соснова // Досвід та перспективи розвитку міст України та інших країн. Проблеми розвитку найкрупніших міст України : збірник наукових праць / Відп. ред. Ю. М. Палеха. – Вип. 20. – К. : Ін-т «ДІПРОМІСТО», 2011. – С. 98-106
24. Територіальний розвиток в Україні: розвиток агломерацій та субрегіонів : посібник / Проект USAID «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (USAID ЛІНК) – Київ, 2012. – 183 с.

25. Ткач Д. В. Розвиток української геурбаністики. Історія української географії / Д. В. Ткач, Т. Б. Заставецький // Всеукр. наук.-теор. часопис. – Тернопіль, 2002. – Вип. 6. – С. 82-87.
26. Топчієв О. Г. Планування території: навчальний посібник / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова. – Херсон: Грінь Д. С, 2014. – 268 с.
27. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: навч. посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса, 2005. – 632 с.
28. Хартія «Міста Європи на шляху до сталого розвитку» (Ольборзька Хартія, Данія, 27 травня 1994 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2004/feht/lebedev/library/aalborgchapter.htm>
29. Шаблій О. І. Соціальна та економічна географія України / О. І. Шаблій. – Львів, 2000. – 304 с.
30. Яценко Б. П. Світові міста / Б. П. Яценко // Географія та основи економіки в школі: наук.-метод. журн. – 2003. – № 1. – С. 41-42.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Асоціації міст України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Асоціації міст України. – Режим доступу: <http://auc.org.ua/bill>.
2. Бюллетень «Население и общество» [Електронний ресурс] // Центр демографії та екології людини Інститута народногосподарського прогнозування РАН. – Режим доступу: <http://demoscope.ru/week1>
3. Державний служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> Електронна бібліотека авторефератів дисертацій [Електронний ресурс] // Електронний фонд Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/%5Bin=_scripts/ep.in%5D
4. Журнал «География». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.geo.1september.ru/topic.php?TopicID=3&Page=1
5. Міжнародна Асамблея столиць і великих міст [Електронний ресурс] // Офіційний портал Международная Ассамблея столиц и крупных городов. – Режим доступу: <http://www.e-gorod.ru/default.aspx>
6. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України [Електронний ресурс] // Електронний фонд Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua:8080/dspace/>
7. Научно-популярный географический портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nat-geo.ru/about/>
8. Познавательный журнал «Гео» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geo.ru/>
9. Познавательный портал «Вокруг света» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vokrugsveta.ru/>
10. Global300. The New Commercial Geography of Cities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.jll.com/Research/JLL_Global300.pdf
11. Global cities of the future [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/tools/Wrappers/Wrapper.aspx?sid=%7BC84CB74F-A3B1-47B1-8265-6252F6D85B68%7D&pid=%7B4F5BEDB1-6C1F-4243-A052-83ADBABE82DF%7D>
12. Globalization and World Cities: Research Network [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/index.html>
13. New Urbanism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.newurbanism.org/>
14. The Age of Megacities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://storymaps.esri.com/stories/2014/growth-of-cities/>
15. The Charter of the New Urbanism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cnu.org/who-we-are/charter-new-urbanism>

16. The World Factbook [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
17. World Urbanization Prospects [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://esa.un.org/unpd/wup/>
18. Worldstatinfo [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.worldstat.info/>